

ارغبرد جاگه حریم در فقه اسلام

مؤلف:

دکتر شیخ احمد ممبئی

www.ketab.ir

سرشناسه	ممبینی، شیخ احمد، ۱۳۴۷
عنوان و نام پدیدآور	اعتبار و جایگاه حریم در فقه اسلامی / مولف دکتر شیخ احمد ممبینی.
مشخصات نشر	تهران، کتاب آوا، ۱۳۹۸
مشخصات ظاهری	۱۵۹ ص
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۵۵۵-۸
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۱۳۹-۱۴۶.
موضوع	حریم (فقه)
موضوع	*Limits (Islamic law)
رده بندی کنگرد	۳/۱۹۶BP
رده بندی دیویی	۳۷۷/۲۹۷
شماره کتابخانه	۶۰۲۶۰۹۴

اعتبار و جایگاه حریم در فقه اسلام

انتشارات کتاب آوا

مؤلف:	دکتر شیخ احمد ممبینی
ناشر:	کتاب آوا
نوبت چاپ:	اول - زمستان ۱۳۹۸
شمارگان:	۲۰۰ نسخه
قیمت:	۲۷۰۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۵۵۵-۸

نشانی دفتر مرکزی: انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، بن بست حقیقت، پلاک ۴، طبقه ۲، واحد ۴

شماره های تماس: ۶۶۹۷۴۶۴۵ | ۶۶۹۷۴۱۳۰ | ۶۶۴۰۷۹۹۳ | ۶۶۴۶۱۰۱۸ | ۶۶۴۶۱۰۱۸

www.avabook.com avabook.kazemi@yahoo.com

فروشگاه کتاب آوا: اسلام شهر، خیابان صیاد شیرازی (خیابان دانشگاه) پلاک ۴۶، فرزند ۱۰۰

تلفن: ۵۶۳۵۴۶۵۱

هرگونه تکثیر این اثر از طریق ارسال یا بارگذاری فایل الکترونیکی، یا چاپ و نشر کاغذی آن بدون مجوز ناشر، به هر شکل، اعم از فایل، سی دی، افست، پرسوگراف فتوکپی، زبراکس یا وسایل مشابه، به صورت متن کامل یا صفحاتی از آن، تحت هر نام اعم از کتاب، راهنما، جزوه، یا وسیله کمک آموزشی، در فضای واقعی یا مجازی، و همچنین توزیع، فروش، عرضه یا ارسال اثری که بدون مجوز ناشر تولید شده، موجب پیگرد قانونی است.

فهرست مطالب

۱۱	چکیده
۱۳	مقدمه
۱۳	۱- بیان مسأله
۱۵	۲- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق
۱۵	۳- تعریف رازها و اصطلاحات فنی و تخصصی (به صورت مفهومی و عملیاتی)
۱۷	فصل اول: مفاهیم و اصطلاحات
۱۹	۱-۱- پیشینه حریم در کتب فقهی
۲۲	۲- تعریف حریم
۲۲	۱-۲-۱- حریم در لغت
۲۲	الف: به صورت مفرد
۲۳	ب: به صورت مرکب
۲۳	۲-۲-۱- حریم در اصطلاح
۲۳	۱-۲-۲-۱- در فقه
۲۳	۱. علامه حلی
۲۴	۲- علامه مجلسی
۲۵	۳- ملا صالح مازندرانی
۲۶	۴- آیت الله خویی
۲۸	۱-۲-۲-۲- حریم در فقه اهل سنت
۲۸	۱-۲-۳- شافعی:
۲۸	سیوطی:
۲۸	۱-۲-۴- حریم در حقوق
۲۹	۱-۳-۵- تعاریف حقوقدانان

- ۱- دکتر سید حسن امامی ۲۹
- ۲- دکتر لنگرودی ۲۹
- ۳- دکتر ناصر کاتوزیان ۲۹
- ۱-۶- جمع بندی تعاریف ۲۹
- ۱-۷- تعریف پیشنهادی ۳۱
- ۸-۱- ماهیت حریم ۳۱
- ۱-۹- اقوال قائلین به ملکیت حریم ۳۲
- ۱-۹-۱- شیخ طوسی ۳۲
- ۱-۹-۱- ابن ادریس ۳۳
- ۱-۹-۱- شهید ثانی در مسالک ۳۴
- ۱-۹-۴- فیض کاشانی ۳۵
- ۱-۹-۵- محقق سبزواری ۳۵
- ۱-۹-۶- علامه بحرانی ۳۶
- ۱-۹-۷- میرزای قمی ۳۶
- ۱-۹-۸- نظر صاحب مفتاح الکرامه ۳۷
- ۱-۹-۹- نظر صاحب جواهر ۳۸
- ۱-۹-۱۰- نظر شهید صدر ۳۸
- الف : ملکیت حریم ۳۸
- ب : فقدان هر نوع حکم ۳۸
- ج : وجود یک حکم الزام آور ۳۸
- ۱-۹-۱۱- امام خمینی ۳۹
- ۱-۱۰- قائلین به حق بودن حریم ۳۹
- ۱-۱۰-۱- علامه حلی ۴۰
- ۱-۱۰-۲- علامه مجلسی ۴۰
- ۱-۱۰-۳- ملا هاشم خراسانی ۴۰
- ۱-۱۰-۴- کاشف الغطاء ۴۱
- ۱-۱۰-۵- آیت الله تبریزی ۴۱

۴۲	۱-۱۰-۶- آیت الله خویی
۴۲	۱-۱۰-۷- آیت سید سعید حکیم
۴۲	۱-۱۱- ثمرات و نتایج دو دیدگاه ملکیت و حق بودن حریم
۴۳	۱-۱۲- جمع بندی حق یا ملک بودن حریم

فصل دوم: مستندات و مبانی حریم ۴۵

۴۷	۲-۱- نفی ضرر
۵۰	۲-۲- اقسام مداخله در حریم
۵۲	۲-۳- نفی حرج
۵۴	۲-۴- نفی طلب
۵۷	۲-۵- نفی ازار و اذیت
۵۹	۲-۶- حفظ سلطه و خویش
۶۳	۲-۷- حفظ کرامت و حیثیت انسان
۶۶	۲-۸- حفظ مصلحت اجتماع
۶۹	۲-۹- حفظ قرقگاه‌های الهی
۷۱	۲-۱۰- سیره عقلاء

فصل سوم: شاخص‌های تعیین حریم ۷۳

۷۵	۳-۱- تعریف شاخص
۷۶	۳-۲- ضرورت وجود شاخص
۷۶	۳-۳- دیدگاه فقها در مورد تعیین شاخص
۷۶	۳-۳-۱- مرحوم مراغی
۷۹	۳-۴- نظرات فقها در مورد تحدید حریم
۷۹	الف: دیدگاه شهید صدر
۸۰	ب: دیدگاه امام خمینی
۸۲	۴-۴- نظرات حقوقدانان در مورد تحدید حریم
۸۳	۳-۵- شاخص‌های تعیین فاصله حریم
۸۴	۳-۵-۱- مستندات شاخصهای منصوص

- ۸۵ ۲-۵-۳- مستندات شاخص‌های اصطیادی
- ۸۸ ۱- ادله قائلین به نظریه «حاجت و نیاز»
- ۹۵ ۳-۷- جمع بندی ادله قائلین شاخص «قدر حاجت و نیاز»
- ۹۶ ب: ادله قائلین به «نفی ضرر»
- ۱۰۲ ۳-۸- جمع بندی نظریه نفی ضرر
- ۱۰۳ ج: ادله قائلین به مصلحت
- ۱۰۴ ۳-۹- جمع بندی نظریه مصلحت
- ۱۰۵ ح: قائلین به شاخص «عرف»
- ۱۰۵ تحلیلی نظریه عرف

فصل چهارم، حریم در فقه موضوعه ۱۰۷

- ۱۰۹ ۱-۴- حریم در قوانین عادی
- ۱۰۹ ۱-۴-۱- حریم در قانون مالی
- ۱۱۱ ۴-۱۰- جمع بندی ماده ۳۸
- ۱۱۳ ۴-۱۱- جمع بندی ماده ۱۳۹
- ۱۱۴ ۴. حریم در سایر قوانین و آئین نامه‌ها
- ۱۱۴ ۱. قانون راجع قنوت
- ۱۱۵ ۲. قانون حفظ آثار ملی
- ۱۱۵ ۳. قانون معادن
- ۱۱۵ ۴- قانون کیفر بزه‌های مربوط به راه آهن
- ۱۱۶ ۵- آئین نامه میزان حریم فرودگاه‌ها
- ۱۱۶ ۶- قانون فروش خالصجات
- ۱۱۶ ۷- قانون تعیین حریم دریاچه احدثی در پشت سد‌ها
- ۱۱۷ ۸- قانون اراضی ساحلی مصوب ۴۶
- ۱۱۷ ۹- قانون آب و نحوه ملی شدن آن
- ۱۱۷ ۱۰- لایحه رفع تجاوز از تاسیسات آب و برق
- ۱۱۷ ۱۱- قانون اکتشاف و بهره برداری از معادن

۱۱۷	۵- حریم در رویه‌های قضایی.....
۱۱۸	الف: بیان موضوعات.....
۱۱۸	ب: احکام محاکم در موضوع حریم.....
۱۱۹	موضوع اول: حریم چشمه تجدید نظر خواه، شهرداری شیراز.....
۱۲۰	تحلیل رای صادره:.....
۱۲۱	موضوع دوم: قتل غیر عمد ناشی از عدم رعایت حریم برق.....
۱۲۶	موضوع سوم: حریم راه‌ها.....
۱۲۸	موضوع چهارم: تحدید حریم راه‌ها و راه آهن.....
۱۳۱	موضوع پنجم: محدوده حریم شهر.....
۱۳۲	موضوع ششم: حریم شهرها.....
۱۳۴	موضوع هفتم: حریم شهر.....
۱۳۷	جمع بندی، نتیجه‌گیری و تمهیدات.....
۱۴۰	تعریف پیشنهادی.....
۸۷	فهرست منابع و مآخذ.....
۱۵۳	کتب فارسی.....
۱۵۳	منابع قانونی و قضایی.....
۱۵۴	مقالات فارسی.....
۱۵۴	کتب عربی.....
۱۶۱	ABSTARCT.....

مساله حریم از جمله احکام مهم در اسلام و فقه است که از اعتبار و منزلت بسیار بالایی برخوردار می‌باشد، حریم به اعتبار نوع آن، به حریم‌های مادی و غیرمادی تقسیم می‌شود، البته فقهاء با توجه به شرایط و نوع اثر جوامع بشری، غالباً به طرح احکام و شرایط حریم‌های مادی مثل حریم چاه، نهر، روستا و امثال ذالک پرداخته‌اند و کمتر در موضوعاتی از قبیل حریم خصوصی اشخاص، توجه و مذاقه عمیق فقهی نموده‌اند. بنابراین می‌توان اذعان داشت قریب به اکثر دیدگاه‌های مذکور در تعریف حریم، ناظر بر جنبه‌های مادی حریم می‌باشد؛ لذا در این تحقیق تلاش شده به مدد بهره‌گیری از نظرات فقهاء، تعریف جدید و عام که در برگیرنده همه اقسام حریم‌ها باشد، ارائه گردد.

در موضوع ماهیت حریم دو دیدگاه ملکیت و حق بودن حریم وجود دارد، هر دیدگاه قایلین خاص خود را دارد، سرآمد قائلین نظریه ملکیت حریم، شیخ طوسی و مشهور فقهاء‌اند در مقابل بزرگانی مثل کاشف الغطاء و علامه مجلسی، قائل به حق بودن حریم، می‌باشند.

عدم ایراد ضرر، نفی حرج، ظلم، ایذاء وادیت، مصلحت، ضرورت حفظ حیثیت انسان، سیره عقلاء و عدم ورود به قرقگاه‌های الهی، از جمله مبانی اعتبار حریم است، البته برخی از این مبانی، در همه حریم‌ها مشترک‌اند مثل اجتناب از وارد کردن ضربه دیگران و برخی منحصر اختصاص به حریم‌های معنوی دارند مثل حفظ حیثیت انسان و عدم ورود به قرقگاه‌های الهی.

شاخص‌های تعیین مسافت حریم را می‌توان در پنج قسم، منصوص، اصطلاحی، حکومتی، عرفی و عقلائی، دسته‌بندی کرد، درمورد شاخص‌های اصطلاحی، چهار دیدگاه و مبانی نیاز و حاجت، نفی ضرر، مصلحت و عرف، وجود دارد.

مساله حریم در حقوق نیز از جایگاه خاص برخوردار است به نحوی که در قانون مدنی چهار ماده بصورت کامل پیرامون تعریف و شاخص‌های تعیین مسافت حریم می‌باشد، در سایر قوانین نیز به این موضوع عنایت شده است.

کلید واژگان: حریم، ماهیت حریم، حریم املاک و اشخاص، شاخص، رویه قضایی.